

O deseño curricular da literatura galega no novo marco legal

“Do pasado ao futuro
nos curricula de literatura”

Isabel Fernández López

GUIÓN:

- 1. O pasado (Lei Xeral de Educación, 1970)**
  - 1.1. Concepción da literatura
  - 1.2. Contidos do currículum
  - 1.3. Aspectos metodolóxicos

- 2. A actualidade (LOGSE, 1990 - LOMCE, 2013)**
  - 2.1. Concepción da literatura
  - 2.2. Contidos do currículum
  - 2.3. Aspectos metodolóxicos

Interrogantes:

Para que serve a literatura?

Que se estuda en literatura?

Que se fai coa literatura na aula?

Lei Xeral de Educación (1970)

“Orden de 22 de marzo de 1975 por la que se desarrolla el Decreto 160/1975 de 23 de enero que aprueba el Plan de Estudios del Bachillerato, y se regula el Curso de Orientación Universitaria” (BOE del 18 de abril de 1975).

LOGSE (1990)

LOCE (2002)

LOE (2006)

LOMCE (2013)

“Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia” (DOG do 29 de xuño de 2015).

FACULTADE DE FORMACIÓN
DO PROFESORADO

DO PASADO AO FUTURO NOS
CURRICULA DE LITERATURA

LXE. Para que serve a literatura?

LXE. Para que serve a literatura?

Orde do 22 de marzo de 1975

La enseñanza de la literatura desde una perspectiva actual debe tener una triple finalidad:

- a) Provocar el gusto por la lectura, ejercitando todo el complejo de facultades que esto conlleva consigo.
- b) Enseñar a leer críticamente.
- c) Proporcionar un mínimo de conocimientos históricos-culturales.

Competencia
comunicativa

Capacidade
crítica

Coñecemento
conceptual

FACULTADE DE FORMACIÓN
DO PROFESORADO

DO PASADO AO FUTURO NOS
CURRICULA DE LITERATURA

LXE. Que se estuda en literatura?

LXE. Que se estuda en literatura?

Orde do 22 de marzo de 1975

B. U. P.	Materia
PRIMEIRO CURSO	Lingua
SEGUNDO CURSO	Literatura
TERCEIRO CURSO	Literatura

Materia
independente

Forte presenza

LXE. Que se estuda en literatura?

Orde do 22 de marzo de 1975

SEGUNDO CURSO. Literatura castelá

-Cantar de Mio Cid	-Lazarillo de Tormes	-Jovellanos
-Arcipreste de Hita	-Cervantes	-Moratín
-Conde Lucanor	-Góngora	-Larra
-Lírica tradicional	-Quevedo	-Espronceda
-La Celestina	-Gracián	-Valera
-Garcilaso de la Vega	-Lope de Vega	-Galdós
-Fray Luis de León	-Calderón de la Barca	-Clarín
-San Juan de la Cruz	-Jovellanos	-Rubén Darío ...

Autores

Cronoloxía

LXE. Que se estuda en literatura?

Orde do 22 de marzo de 1975

TERCEIRO CURSO. Literatura castelá

“Planteamiento de los problemas ideológicos y estéticos del Barroco. Hacia una nueva concepción de la técnica dramática. Significación de Shakespeare en el teatro universal. Interrelaciones del teatro español y el francés en el siglo XVII.”

Correntes

Cronoloxía

LXE. Que se estuda en literatura?

Autores

Correntes

Cronoloxía

FACULTADE DE FORMACIÓN
DO PROFESORADO

DO PASADO AO FUTURO NOS
CURRICULA DE LITERATURA

LXE. Que se fai coa literatura?

LXE. Que se fai coa literatura?

Orde do 22 de marzo de 1975

SEGUNDO CURSO. Literatura castelá

“Estudio y comentario de, al menos, cuatro textos pertenecientes a autores como Séndler, Cela, Delibes, Torrente Ballester, Buero Vallejo, Blas de Otero, etc.”

“Estudio y comentario de tres textos, al menos, pertenecientes a autores como Borges, Miguel Ángel Asturias, César Vallejo, Neruda, etc.”

Tarefa: o comentario de texto

LXE. Que se fai coa literatura?

Orde do 22 de marzo de 1975

TERCEIRO CURSO. Literatura castelá

Estudio y comentario de textos pertencientes a cada uno de los autores siguientes: Góngora, Quevedo, Gracián, Lope de Vega, Calderón de la Barca”.

Tarefa: o comentario de texto

Lei Xeral de Educación, 1970

Orde do 22 de marzo de 1975

- Presenza significativa da literatura.
- Mención das destrezas e do valor cultural que aportan os coñecementos.
- Fixación dun temario preciso e trasladable a aula (autores, correntes).
- Fixación dunha única tarefa: o comentario de texto.

FACULTADE DE FORMACIÓN
DO PROFESORADO

DO PASADO AO FUTURO NOS
CURRICULA DE LITERATURA

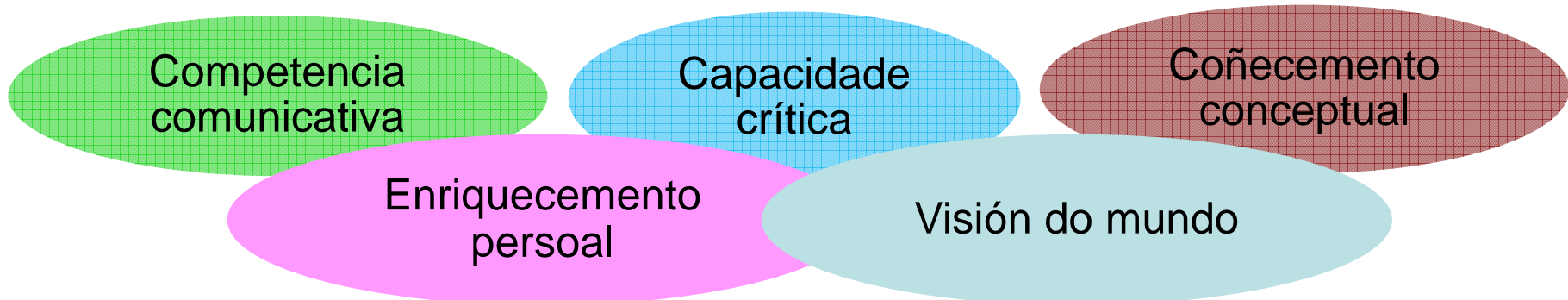
LOMCE. Para que serve a literatura?

LOMCE. Para que serve a literatura?

Decreto 86/2015

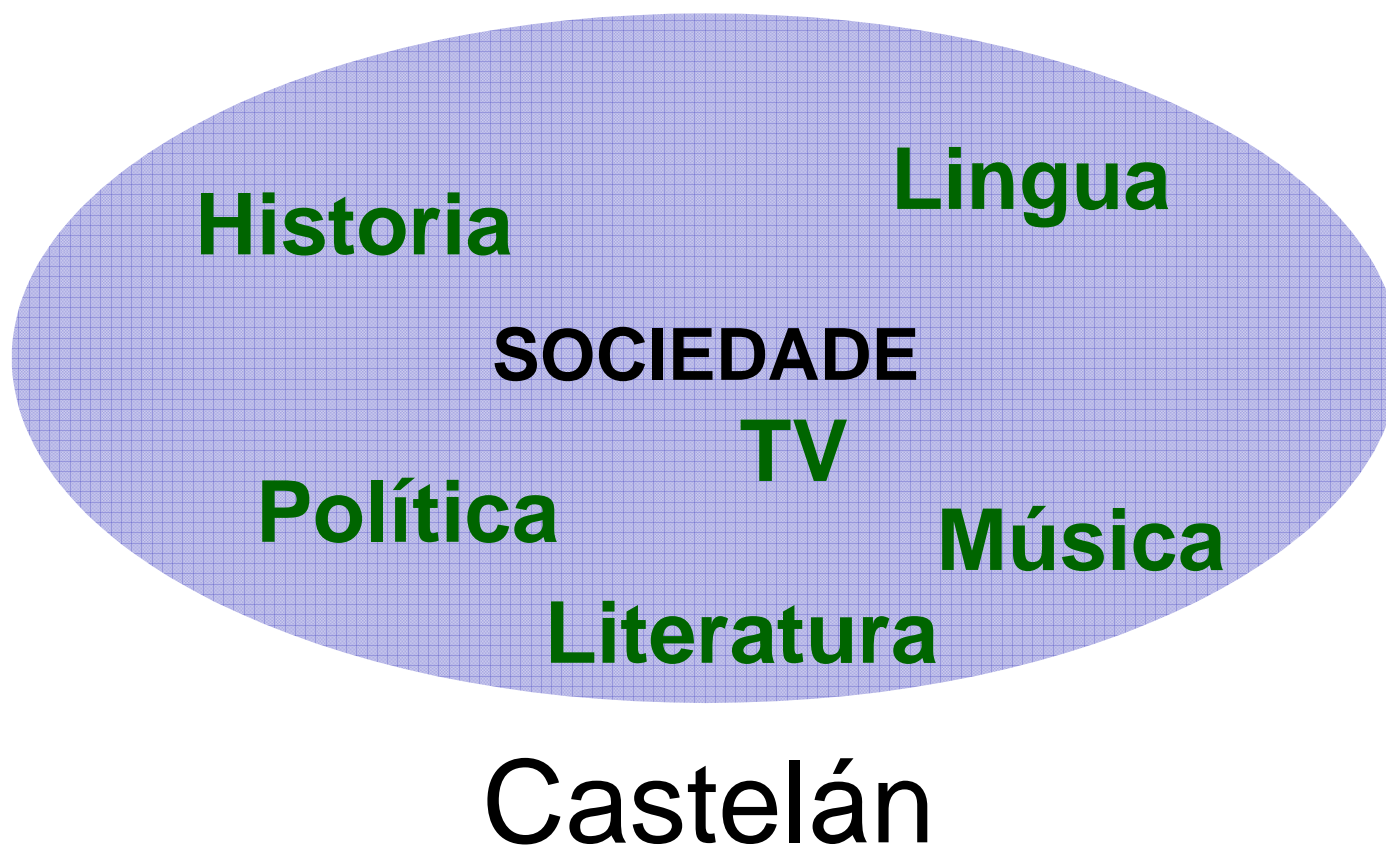
“A reflexión literaria (...) desenvolve a **capacidade crítica** e creativa dos/das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao **coñecemento** doutras épocas e culturas, e enfróntaos/as a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles/as mesmos/as.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns e cidadás cunha **competencia comunicativa** que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida”.

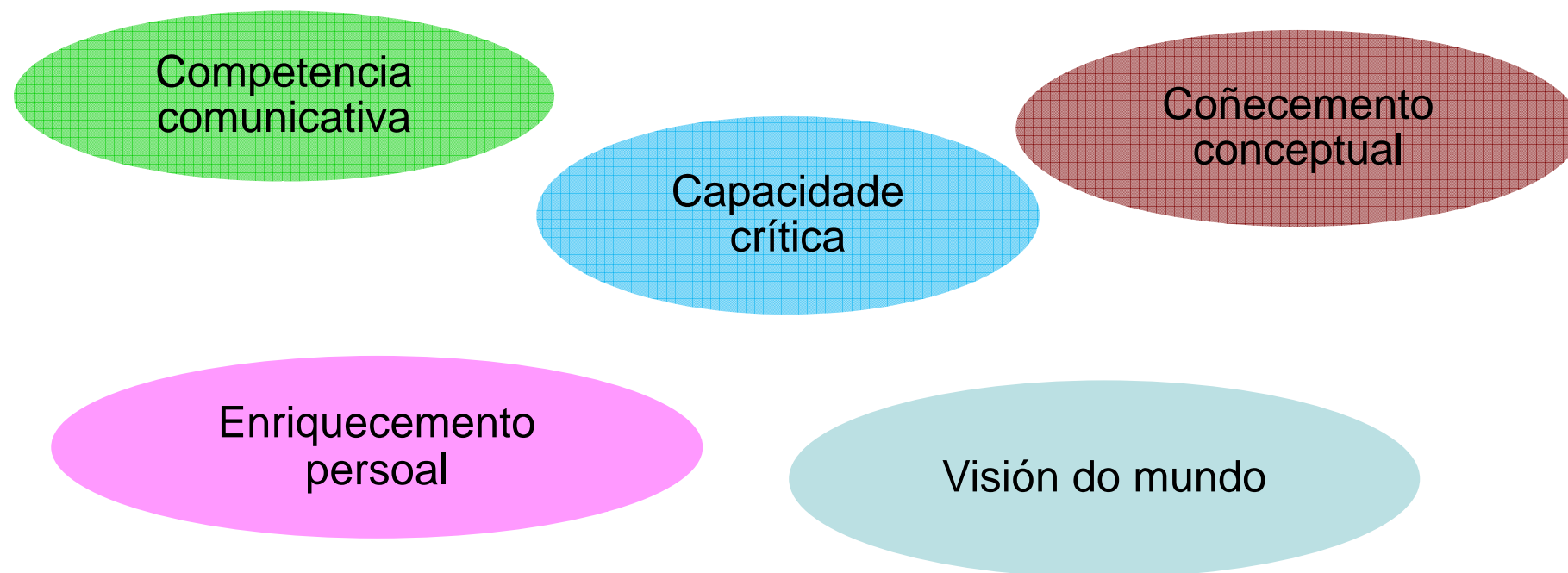
LOMCE. Para que serve a literatura?

LOMCE. Para que serve a literatura?

LOMCE. Para que serve a literatura?

Sen diferenzas ?

LOMCE. Que se estuda en literatura?

Decreto 86/2015

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

- BLOQUE 1. Comunicación oral. escoitar e falar.
- BLOQUE 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.
- BLOQUE 3. Educación literaria.
- BLOQUE 4. Coñecemento da lingua.

LINGUA GALEGA E LITERATURA

- BLOQUE 1. Comunicación oral. escoitar e falar.
- BLOQUE 2. Comunicación escrita. Ler e escribir.
- BLOQUE 3. Funcionamento da lingua.
- BLOQUE 4. Lingua e sociedade.
- BLOQUE 5. Educación literaria.

LOMCE. Que se estuda en literatura?

Decreto 86/2015

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

PRIMEIRO E SEGUNDO CURSO (ESO)

- Selección e lectura de obras adecuadas á idade.
- Lectura expresiva e análise de poemas recitados ou cantados.
- Lectura expresiva e análise de textos narrativos breves.
- Lectura dramatizada e análise de pezas teatrais.
- Comparación entre textos dos tres grandes xéneros.
- Creación de textos.
- Análise doutras linguaxes estéticas: o cómic, a canción.
- Aproveitamento dos recursos das bibliotecas.

Xéneros literarios

LOMCE. Que se estuda en literatura?

Decreto 86/2015

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

PRIMEIRO E SEGUNDO CURSO (ESO)

Xéneros literarios

TERCEIRO CURSO (ESO)

- Selección e lectura de obras adecuadas á idade anteriores a 1916.
- Lectura expresiva e análise de poemas anteriores a 1916.
- Lectura expresiva e análise de textos narrativos anteriores a 1916.
- Lectura dramatizada e análise de pezas teatrais anteriores a 1916.
- Tarefas colectivas sobre as circunstancias históricas.
- Creación de textos semellantes aos traballados en clase.
- Análise doutras linguaxes estéticas: o cinema.
- Aproveitamento dos recursos das bibliotecas.

LOMCE. Que se estuda en literatura?

Decreto 86/2015

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

PRIMEIRO E SEGUNDO CURSO (ESO)

Xéneros literarios

CUARTO CURSO (ESO)

- Selección e lectura de obras fundamentais posteriores a 1916 adecuadas á idade.
- Lectura expresiva e análise de poemas do posteriores a 1916.
- Lectura expresiva e análise de textos narrativos do posteriores a 1916.
- Lectura dramatizada e análise de pezas teatrais do posteriores a 1916.
- Tarefas colectivas sobre circunstancias históricas.
- Creación de textos semellantes aos traballados en clase.
- Aproveitamento dos recursos das bibliotecas.

LOMCE. Que se estuda en literatura?

Decreto 86/2015

1º CICLO

PRIMEIRO E SEGUNDO CURSO (ESO)

Xéneros literarios

TERCEIRO CURSO (ESO)

Xéneros literarios
Cronoloxía

2º CICLO

CUARTO CURSO (ESO)

Xéneros literarios
Cronoloxía

LOE. Que se estuda en literatura?

1º CICLO

PRIMEIRO E SEGUNDO CURSO (ESO)

Xéneros literarios

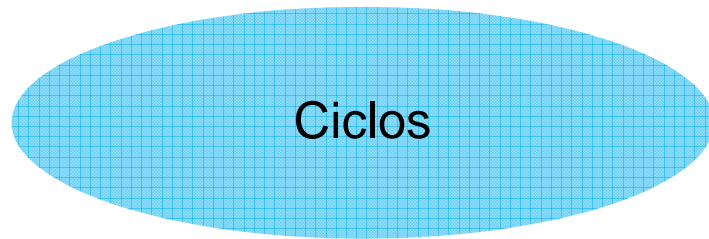
2º CICLO

TERCEIRO E CUARTO CURSO (ESO)

Xéneros literarios
Cronoloxía

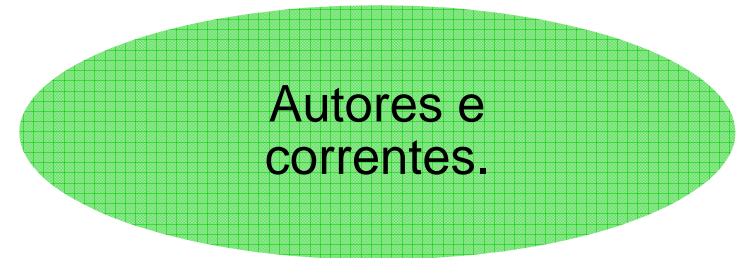
LOMCE. Que se estuda en literatura?

FORMA

Ausencia dunha estruturación clara.

CONTIDO

Ausencia de datos concretos.

- *Menor peso da literatura?*

LOMCE. Que se estuda en literatura?

XEOGRAFÍA E HISTORIA (1ºESO)

Historia:

- Evolución das especies.
- Hominización.
- Paleolítico (etapas, características...).
- Neolítico (etapas, características...).
- Prehistoria galega.
- Mesopotamia (escritura, civilizacións...).
- Exipto (cultura, relixión...).
- Grecia (as polis gregas...).
- Imperio de Alexandre Magno.
- Helenismo (arte, ciencia...).
- República e Imperio Romano.
- Cristianismo.
- Pobos prerromanos peninsulares.
- Romanización.

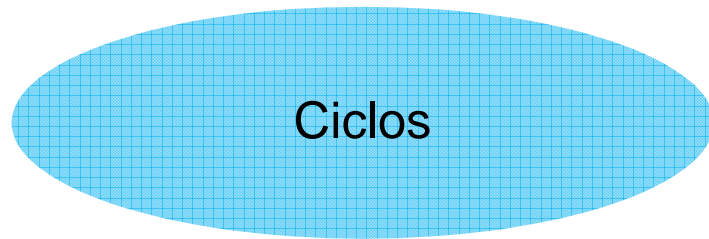
LOMCE. Que se estuda en literatura?

CONTIDOS:

- a) “Neolítico: revolución agraria e expansión das sociedades humanas; sedentarismo; artesanía e comercio; organización social”

- b) “Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, relacionados cos elementos transversais e nos que se eviten estereotipos lingüísticos ou culturais.”

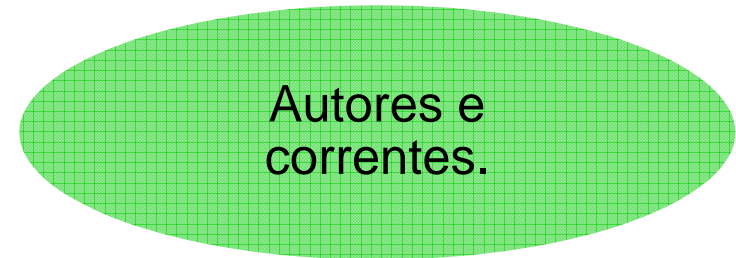
LOMCE. Que se estuda en literatura?

FORMA

Ausencia dunha estruturación clara.

CONTIDO

Ausencia de datos concretos.

- *Menor peso da literatura?*

FACULTADE DE FORMACIÓN
DO PROFESORADO

DO PASADO AO FUTURO NOS
CURRICULA DE LITERATURA

LOMCE. Que se fai coa literatura?

LOMCE. Que se fai coa literatura?

Decreto 86/2015

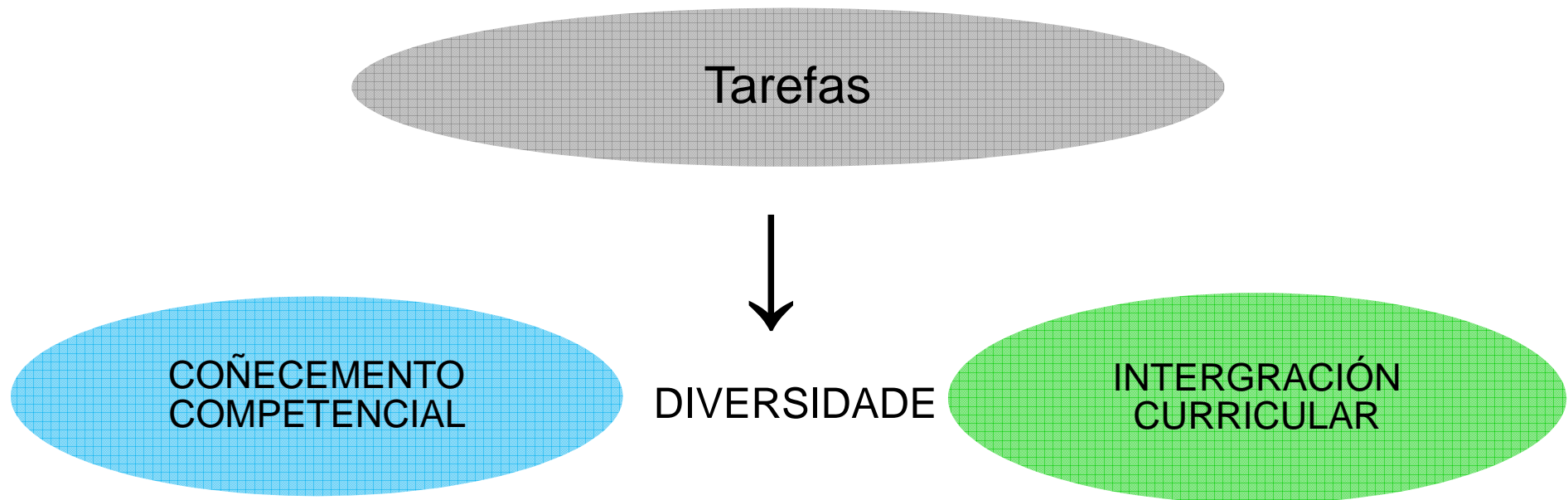
Tarefas

CONTIDOS / CRITERIOS DE AVALIACIÓN / ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE:

- Lectura.
- Análise.
- Contraste.
- Creación.
- Autoavaliación.
- Participación en proxectos.

LOMCE. Que se fai coa literatura?

Decreto 86/2015

LOMCE. Que se fai coa literatura?

Decreto 86/2015

INTERGRACIÓN
CURRICULAR

LINGUA E LITERATURA GALEGA
LINGUA E LITERATURA CASTELÁ

“No caso das áreas de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato.”

“Por tanto, o profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, en cada curso de ambas as etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse.”

LOMCE. Que se fai coa literatura?

Decreto 86/2015

INTERGRACIÓN
CURRICULAR

LINGUA E LITERATURA GALEGA
LINGUA E LITERATURA CASTELÁ
1ª LINGUA E LITERATURA ESTRANXEIRA
2ª LINGUA E LITERATURA ESTRANXEIRA

“Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira se produce, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e ambientais”

LOMCE. Que se fai coa literatura?

Decreto 86/2015

INTERGRACIÓN
CURRICULAR

LINGUA E LITERATURA GALEGA
LINGUA E LITERATURA CASTELÁ
1ª LINGUA E LITERATURA ESTRANXEIRA
2ª LINGUA E LITERATURA ESTRANXEIRA
LINGUA E LITERATURA LATINA
LINGUA E LITERATURA GREGA

“Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. (...) Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.”

LOMCE. Que se fai coa literatura?

Decreto 86/2015

INTERGRACIÓN
CURRICULAR

LINGUA E LITERATURA GALEGA
LINGUA E LITERATURA CASTELÁ
1ª LINGUA E LITERATURA ESTRANXEIRA
2ª LINGUA E LITERATURA ESTRANXEIRA
LINGUA E LITERATURA LATINA
LINGUA E LITERATURA GREGA

DIFICULTADE

Repetición > Integración

LOMCE, 2013

Decreto 86/2015

- Escasa presenza da literatura.	(-)
- Mención constante das competencias.	(+)
- Fixación dun temario: ▪ sen autores, sen correntes ▪ sen unha distinción clara entre ciclos ▪ non trasladable a aula de xeito directo ▪ con esixencias de integración	?
- Fixación de tarefas diversas	(+)

LOMCE. Que se estuda en literatura?

ECONOMÍA

▪ MATERIAS

- *Economía* (optativa na opción ensinanzas académicas, 4º de ESO).
- *Iniciación á Actividade Emprendedora e Empresarial* (optativa na opción ensinanzas aplicadas, 4º de ESO).
- *Economía* (optativa na modalidade Humanidades e Ciencias Sociais, 1º de BAC).
- *Economía de Empresa* (optativa na modalidade de Humanidades e Ciencias Sociais, 2º de BAC).
- *Fundamentos da Administración e Xestión* (optativa na modalidade de Artes, 2º de BAC).

LOMCE. Que se estuda en literatura?

ECONOMÍA

- **MATERIAS**
- **TRANVERSALIDADE**

Lingua galega e Literatura. Criterios de avaliación (4º de ESO).
Comprender e producir textos do eido laboral e empresarial:
“currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas
e redes sociais de procura de emprego, contrato, nómina e vida
laboral”.

LOMCE. Que se estuda en literatura?

ECONOMÍA

- **MATERIAS**
- **TRANVERSALIDADE**
- **COMPETENCIAS CLAVE**
  - Competencia en comunicación lingüística.
  - Competencia matemática e competencias en ciencia e tecnoloxía.
  - Competencias sociais e cívicas.
  - **Sentido da iniciativa e espírito emprendedor.**
  - Conciencia e expresións culturais.

“Los currículos de Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato incorporarán elementos curriculares orientados al desarrollo y afianzamiento del espíritu emprendedor, a la adquisición de competencias para la creación y desarrollo de los diversos modelos de empresas y al fomento de la igualdad de oportunidades y del respeto al emprendedor y al empresario.” (LOMCE)

LOMCE, 2013

Decreto 86/2015

- Escasa presenza da literatura.	(-)
- Mención constante das competencias.	(+)
- Fixación dun temario: ▪ sen autores, sen correntes ▪ sen unha distinción clara entre ciclos ▪ non trasladable a aula de xeito directo ▪ con esixencias de integración	?
- Fixación de tarefas diversas	(+)